

رابطه رفتار سیاسي مدیران ارشد مالي و شاخص هاي عملکرد مالي شرکت ها

دکتر زهره حاجیها * حمید رضا آریان مفرد **

تاریخ دریافت: 1389/06/27 تاریخ پذیرش: 1389/07/25

چکیده

رفتار سیاسي آن دسته از فعالیت هايي است که به عنوان بخشی از نقش رسمي در سازمان ضرورت ندارند، ولي در امر توزیع مزایا و کاستي ها درون سازمان اعمال نفوذ مي نمایند. به عبارت دیگر رفتار سیاسي شامل فعالیت هايي است که در يك سازمان براي اکتساب، توسعه، استفاده از قدرت و سایر منابع براي حصول اولویت هاي يك فرد در موقعیتي که در آن عدم اطمینان (یا عدم توافق) در مورد گزینه ها وجود داشته باشد، صورت مي پذیرد. در این راستا، پژوهش حاضر به بررسی رابطه درجه رفتار سیاسي مدیران ارشد مالي شرکت هاي تحت بورس اوراق بهادار مي پردازد از میان 450 شرکت فعال در بورس 190 مورد آن فاقد مفروضات تحقیق بوده که از میان 260 شرکت منتخب (جامعه تحقیق)، تعداد 70 شرکت به روش تصادفي ساده بدون جایگزینی، به عنوان نمونه تعیین شد. فرضیه هاي پژوهش به روش همبستگی پیرسون تحلیل شدند نتایج تحقیق نشان مي دهد که در سطح خطاي 0/05، تنها بین درجه سیاسي بودن و متغیرهاي بازده فروش و نسبت عایدی هر سهم رابطه معنی داری وجود دارد و بین درجه سیاسي بودن مدیران ارشد مالي و متغیرهاي نسبت قیمت به سود هر سهم بازده سرمایه گذاری و بازده سرمایه گذاری نقدي هیچگونه ارتباطی مشاهده نشد در این تحقیق همچنین تأثیر پذیری متغیرهاي وابسته (شاخصهاي عملکرد مالي) از متغیر مستقل (درجه سیاسي بودن مدیران مالي) به روش رگرسیون خطي مورد ارزیابی قرار گرفت. در این راستا نتایج حاکی از عدم هرگونه تأثیر پذیری متغیرهاي وابسته از متغیر مستقل بود و تنها درجه سیاسي بودن بر بازده فروش مؤثر است.

واژه های کلیدی: رفتار سیاسي، بازده فروش، نسبت عایدی هر سهم، بازده سرمایه گذاری، بازده نقدي.

1- مقدمه

امروزه مرز موجود بین گرایش هاي علمي برداشته شده و علوم مختلف به دلیل پیچیدگی و بار علمي زیاد در یکدیگر ادغام شده و یا مکمل هم گشته اند. نمونه بارز این مسئله را در فنون مهندسي پزشکی، حسابداری و مدیریت، به وفور می توان یافت. حسابداری در قرن حاضر بر خلاف گذشته، دانشي توصيفي تحلیلي است که معاملات و رویدادهای دارای اثر مالي بر واحدهای اقتصادی را توصیف و تحلیل می کند. تئوری حسابداری را می توان به عنوان گروهی از برهان هاي منطقی که به صورت اصول جامع، کلی و مرتبط ارائه می شود، تعریف کرد. این اصول، رهنمودها و معیارهایی را برای ارزیابی عملیات حسابداری فراهم می آورد و به عنوان راهنما در تدوین اصول و روش هاي جدید به کار گرفته می شود. تئوری

* استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق (قیامدشت)، نویسنده اصلي و مسئول مکاتبات.

** دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.

حسابداری و اصول و استانداردهای منتج از آن، ضوابط حاکم بر سیستم حسابداری می‌باشند. بکارگیری دانش حسابداری در عمل، سیستم حسابداری واحدهای مختلف را پدید می‌آورد. این پژوهش با دیدگاه حسابداری - مدیریتی تلاش دارد، دلایل انحراف و سوء گزارشگری در آرایه اظهارنامه‌های مالیاتی را از سوی مدیران ارشد مالی مودیان بزرگ اقتصادی، مورد بررسی قرار دهد. در این راستا، در این پژوهش رابطه بین درجه سیاسی بودن مدیران مالی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد مالی آرایه شده توسط آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است تا مشخص گردد که آیا رفتار سیاسی مدیران مالی با شاخص‌های آرایه شده آنان در شرکت رابطه‌ای دارد یا خیر؟

2- بیان مسأله

صاحب نظران بر این باورند که سیاست از عناصر طبیعی تصمیمات راهبردی مدیران است. آن‌ها تصمیم‌گیری راهبردی را به صورت درگیر شدن در منافع مادی تعریف می‌کنند. این کار مدیران را به جانب‌داری از یکدیگر و ادار و به سمت کنترل اطلاعات و تشکیل ائتلاف سوق می‌دهد (نصر اصفهانی، 1381: 49).

تصمیم‌گیران راهبردی کارآمدتر، دیدگاه مثبتی نسبت به رفتار سیاسی ندارند. از آن‌جا که رفتار سیاسی اغلب به مفهوم استفاده مدیران از اطلاعات برای کسب منافع شخصی است، می‌توان گفت سیاست موجب تحریف پایگاه اطلاعاتی شده و به دنبال آن به یک فرایند تصمیم‌گیری راهبردی ضعیف ختم می‌شود و به راحتی قابل مشاهده است و این رفتار سیاسی در جایی که مدیران با مسائل مالی روبرو می‌شوند، بیشتر نمود پیدا می‌کند. این مسئله در گزارش‌های مالی دریافت شده از سوی مدیران ارشد شرکت‌های تحت بورس تهران، به وفور، یافت می‌شود (رضایان، 1383). نمایش غیر واقعی، شاخص‌های مالی دلایل بسیاری دارد. برخی مدیران مالی به علت، خودنمایی نزد مدیران ارشد سازمانی، نبود اطلاعات کافی، کینه و عداوت با روسا و ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری همچون سیاست، شخصیت چند وجهی و... اقدام به انتشار اطلاعات غیر واقعی می‌نمایند. این عمل از سویی هم به لحاظ زمانی و مالی هزینه بر بوده و هم دیدگاه کاذبی را از فعالیت‌های سازمان‌های بزرگ، در جامعه به نمایش می‌گذارد و از سوی دیگر، بر روند فعالیت‌های خود شرکت نیز تأثیرگذار است، زیرا وجود ارقام ناصحیح و ادامه فعالیت بر اساس آن‌ها، سازمان‌ها را به بیراهه کشانده و بعد از گذشت مدت مدیدی، روند نزولی یا صعودی کاذب سازمان، هویدا می‌گردد. به دلیل اهمیت موضوع، این پژوهش بر آن است، به بررسی رابطه درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی شرکت‌های تولیدی تحت بورس اوراق بهادار تهران و شاخص‌های عملکرد مالی پرداخته و در صورت وجود ارتباط، میزان اثرپذیری هر یک از شاخص‌های عملکرد مالی سنتی را از رفتار سیاسی مدیران ارشد مالی، بررسی نماید.

پیشینه پژوهش

3-1- پیشینه پژوهش شاخص های عملکرد مالی

کوان¹ (2001) در بررسی خود بر روی بازار سهام در کره جنوبی، ابتدا از طریق رگرسیون نتوانست به توفیقی دست یابد ولی با تکنیک های هم جمعی و مدل تصحیح خطای برداری به این نتیجه دست یافت که بین قیمت های سهام و متغیرهای کلان اقتصادی به تنهایی ارتباطی وجود ندارد، اما بین ترکیبی از متغیرها شامل نرخ ارز، تراز تجاری، عرضه پول و شاخص تولید از یک طرف و قیمت سهام ارتباط بلند مدت و هم جمعی مستقیمی وجود دارد که این ارتباط یک طرفه و در بعضی موارد دو طرفه نیز می باشد (به نقل از وچپو و همکاران²، 2001). مچوگا³ (2002) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافت که تعدیلات در EVA، اطلاعات اضافی جهت توضیح تغییرات EPS در آینده و همچنین جریان وجوه نقد و اجزای تعهدی درآمد را، دارد (به نقل از جیمز⁴، 2003). فردینس⁵ (2001) به بررسی سود باقی مانده و ارزیابی عملکرد واحدهای تجاری و تنظیم قرارداد های پاداش مدیران می پردازد. این تحقیق در وهله اول به مطالعه ارتباط تجربی بین EVA و MVA می پردازد و سپس ارتباط تجربی بین پاداش های مدیریتی و EVA و سود باقی مانده را مورد بررسی قرار داده و در نهایت به ارزیابی واکنش نسبی پاداش ها نسبت به EVA در مقایسه با سایر مقیاس های بازدهی حسابداری می پردازد. یافته های وی نشان می دهد تغییر پذیری و حساسیت پاداش های مدیران اجرایی نسبت به EVA به مراتب بیش از تغییر پذیری و عکس العمل آنان نسبت به سایر مقیاس های بازدهی حسابداری می باشد. یاور (1386) در تحقیق خود تحت عنوان "ارزیابی مقایسه عملکرد بانک های تجاری دولتی ایران با شاخص های مالی و سودآوری و شاخص کارایی (مدل اندرسون پیترسون)" به منظور سنجش ارتباط بین شاخص های مالی و کارایی برای دوره زمانی 1379-1384 از مدل آماری اسپیرمن استفاده نمود. براساس نتایج حاصله در بانک های تجاری دولتی ایران در این فاصله زمانی بین رشد و سودآوری رابطه معنی داری وجود نداشت. ضمناً بررسی ها و تحلیل های صورت گرفته وجود ارتباط معنی دار بین رشد و کارایی را نیز تایید نکرد. اما بین سودآوری و کارایی در بازه زمانی مذکور رابطه معنی دار بدست آمد، هر چند در سطح ضعیف غفاری (1384) در تحقیق خود تحت عنوان "بررسی اثرات و رابطه تعادلی بلندمدت نرخ ارز و تورم بر شاخص های مالی و صنعت در بازار بورس اوراق بهادار تهران (1382-1386)" به دنبال یافتن اثرات و رابطه تعادلی بلندمدت بین شاخص صنعت و مالی قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران و چند متغیر کلان اقتصادی است. این متغیرها شامل نرخ ارز واقعی و نرخ تورم می باشد. داده های تحقیق آمار سری های زمانی متغیرهای فوق از آغاز مهر ماه سال 1376 تا پایان سال 1382 به صورت ماهانه جمع آوری شده است و اشاره می دارد در مقایسه دو متغیر، نرخ تورم در دوره مورد مطالعه دارای

1. Kwon
2 Vecchio & Appelbaum
3. Mechoga
4 James
4. Ferdinece

تأثیر بیشتری نسبت به نرخ ارز می باشد. بنابراین توجه بیشتر نسبت به کنترل آن ضروری است، همچنین به نظر می رسد تنوع سازی اوراق سهام و شفاف سازی اطلاعات می تواند در افزایش کارایی این بازار در اقتصاد کشور موثر واقع شود. برزیده (1383) در بررسی خود تحت عنوان رابطه بین رویکردهای مختلف در اندازه گیری عملکرد مالی شرکت رابطه همبستگی بین معیارهای ارزیابی عملکرد در کلیه شرکت های مختلف صنعتی وسایل حمل و نقل پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مورد توجه قرار داده و با بیان فرضیه اصلی تحقیق خود تحت عنوان "بین شاخص های مالی سنتی با بهبود عملکرد کارکنان رابطه وجود دارد"، پژوهش خود را آغاز می کند. وی نشان می دهد که یک رابطه مثبت و قوی بین متغیرهای تحقیق وجود دارد. همچنین ایشان ارتباط هر یک از معیارهای مالی سنتی را با متغیر عملکرد در قالب فرضیه های فرضی مورد ارزیابی قرار داده و وجود ارتباط بین آن ها را تایید می کند.

3-2- پیشینه پژوهش رفتار سیاسی

بلایکل و همکاران⁶ (2010) در تحقیقی نشان دادند که مهارت های سیاسی عملکرد فروش را پیش بینی می کند. در این پژوهش نمونه تحقیق 112 فروشنده اتومبیل بود. نتایج نشان می دهد که هر چه سطوح مهارت های سیاسی بالاتر باشد، سطح فروش پایین تر می باشد. بلایکل و همکاران (2009) در تحقیق خود به بررسی این موضوع پرداختند که آیا مهارت های سیاسی به طور برابر برای پیش بینی عملکرد شغلی برای تقاضای شغل های مختلف کارایی دارد یا خیر. نتایج نشان داد که رابطه بین مهارت سیاسی و عملکرد شغلی وجود دارد و هر چه تقاضای شغلی بیشتر باشد قدرت پیش بینی کنندگی مهارت سیاسی بالاتر است.

در تحقیق دیگری که توسط تانگ⁷ و همکاران (2009) در حوزه شرکت های خصوصی چینی انجام شد، نتایج نشان داد روابط سی ای واحد تجاری تحت ارزیابی، محل جغرافیایی آن، و اندازه شرکت می تواند بر ارزیابی عملکرد عینی تأثیر گذارد. نتایج نشان داد که شرکت ها با دارایی های بالاتر نمره های ارزیابی بالاتری دریافت می کنند.

ال اسدی و عبدالرحیم⁸ (2008) در تحقیقی نشان دادند که مدیران یا مالکان جوان آموزش دیده بهتر از مدیران سیاسی قادر به اداره موفق آمیز واحد تجاری خود هستند. فقدان آموزش و برنامه ریزی ناکافی از عوامل مهم شرکت های متبوع مدیران سیاسی بود. نمونه تحقیق شامل 340 شرکت سوری بود. شاخص های عملکرد تحقیق نیز شامل سه شاخص سودآوری، عملکرد رضایت آمیز مدیران و گردش فروش بود.

رابینز⁹ (1991) در یک تقسیم بندی رفتار سیاسی را به دو بعد مشروع و نامشروع تقسیم کرد. رفتار سیاسی مشروع به رفتاری اطلاق

6. Blicke

7. Tang

8. Alasadi and Abdelrahim

9. Robinz

می شود که سیاست های عادی روزانه مثل شکایت از سرپرست، رعایت نکردن سلسله مراتب، تشکیل ائتلاف، سخت گیری و زیاده روی در مقررات و در نتیجه عقب انداختن خط مشی ها و یا تصمیمات سازمان مربوط باشد. رفتارهای بی نهایت سیاسی یا نا مشروع، رفتارهایی هستند که بر اساس آن مقررات مربوط نقض می شوند و عبارتند از: خراب کاری و اعتراضات، سمبلیک مثل نپوشیدن لباس کار، باز گذاشتن دکمه های لباس ها و به طور جمعی تمارض کردن. در طبقه بندی دیگر توسط فرانس¹⁰ (1990) برای رفتارهای سیاسی دورنمای مثبت و منفی¹¹ در نظر گرفته شد. نمای منفی آن به وسیله تعقیب بیش از اندازه منافع فردی مشخص می شود و در بر دارنده مواردی هم چون، نیازهای غیر اجتماعی تسلط بر دیگران، تمایل به نگرستن به موقعیت ها بر حسب برد و باخت¹² این که من برنده می شوم و شما ضرر می کنید در عوض نگرستن به موقعیت ها بر حسب برد-برد¹³ و به کار گیری زیاد تاکتیک های جنگی مثل پنهان کاری، غافل گیری، مخفی کردن دستور جلسات، مضايقه کردن اطلاعات و اغفال دیگران. نمای مثبت سیاست ها به وسیله تعقیب متعادل منافع فردی مشخص می شود و شامل مشاهده وضعیت ها بر حسب برد-برد، درگیر حل مسئله و روشن سازی اهداف می باشد (به نقل از نصر اصفهانی، 1381: 51-52).

واشقانی (1387) در تحقیق خود با عنوان "ارتباط عوامل موثر بر رفتارهای سیاسی با توانمند سازی کارکنان وزارت کشور بر اساس نظر رابینز"، اشاره دارد که بین متغیرهای پژوهش یک رابطه مثبت ولی بسیار ضعیف وجود دارد، تا آنجا که می توان آن را ناشی از خطای نمونه گیری و اتفاقی دانسته که قابلیت تعمیم به کل جامعه آماری را ندارد. همچنین ارتباط متغیرهای مذکور با هر یک از عوامل جنسیت، تحصیلات و سنوات خدمت مورد بررسی قرار گرفت، که فراخور نیاز از روش های t و تحلیل واریانس استفاده شد. بر خلاف ارتباط معنا داری که بین سنوات خدمت با سیاسی بودن سازمان و توانمند سازی پرسنل و همچنین جنسیت و تحصیلات با سیاسی بودن کارکنان، مشاهده گردید، هیچ گونه ارتباط معنا داری بین جنسیت و تحصیلات با سیاسی بودن سازمان و توانمند سازی پرسنل، به چشم نخورد. علوی (1382) در پژوهش خود تحت عنوان بررسی علل بروز رفتارهای سیاسی و ارتباط آن با ارتقاء شغلی کارکنان فرودگاه مهرآباد در سطح خطای 95% با بررسی فرضیات خود و آرایه یک مدل، به علل بروز رفتارهای سیاسی پرداخته و آن ها را تشریح می کند. به اعتقاد ایشان بین رفتار سیاسی و ارتقاء شغلی کارکنان یک ارتباط مثبت و قوی وجود دارد. بنابراین به نظر می رسد تحقیقاتی که حوزه مدیریتی را به حوزه حسابداری مرتبط سازد و بین رفتار سیاسی و متغیرهای عملکرد مالی مدیران مالی رابطه برقرار سازد، تاکنون در کشور انجام نشده است.

10. Ferance

11. Postive & Negtive Face. Win-Win

12. Win-Lose

13. Win-Win

4- اهداف پژوهش

- 1- بررسی و شناخت رابطه بین درجه سیاسی بودن با نسبت بازده سرمایه گذاری و نیز تأثیر پذیری این نسبت از درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی.
 - 2 - بررسی رابطه بین درجه سیاسی بودن مدیران با نسبت بازده نقدی و نیز تأثیر پذیری این نسبت از درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی.
 - 3- بررسی رابطه بین درجه سیاسی بودن مدیران با نسبت بازده فروش و نیز تأثیر پذیری این نسبت از درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی.
 - 4- بررسی رابطه بین درجه سیاسی بودن مدیران با نسبت عایدی هر سهم و نیز تأثیر پذیری این نسبت از درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی.
 - 5- بررسی رابطه بین درجه سیاسی بودن مدیران با نسبت قیمت به سود هر سهم و نیز تأثیر پذیری این نسبت از درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی.
- در این تحقیق رفتار سیاسی شامل فعالیت هایی است که در یک سازمان برای اکتساب، توسعه، استفاده از قدرت و سایر منابع برای حصول اولویت های یک فرد در موقعیتی که در آن عدم اطمینان (یا عدم توافق) در مورد گزینه ها وجود داشته باشد ، صورت می پذیرد (حقیقی و دیگران، 1386: 428).

5- روش شناسی پژوهش

5-1- جامعه آماری و نمونه تحقیق

- در این پژوهش کلیه مدیران ارشد مالی شرکت های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با مدرک تحصیلی کارشناسی و بالاتر که شرکت های متبوع آن ها، شامل تمامی پیش فرض های زیر هستند، در حیطه جامعه آماری، می باشند.
- 1- کلیه اطلاعات لازم آنها از طریق بورس قابل دسترسی باشد.
 - 2- تاریخ ورود آن ها به بورس اوراق بهادار 1383 و قبل از آن بوده و تا آخر سال 1386 نیز در بورس بوده باشند.
 - 3- تاریخ ترازنامه آن ها 12/29 می باشد و در طی چهار ساله پژوهش سال مالی خود را تغییری نداده باشند.
 - 4- شرکت هایی که مدیران مالی آن ها حداقل در چهار سال اخیر در سمت خود ابقا شده اند.
- بر اساس مفروضات فوق از میان 450، شرکت تولیدی تحت بورس اوراق بهادار، 190 مورد آن فاقد پیش فرض های مطرحه بوده است . بنابراین، تعداد $260 = (450-190)$ شرکت به عنوان جامعه آماری مد نظر قرار گرفته است. بر اساس رابطه کوکران حجم نمونه به صورت معادله 1 تعریف می گردد (خاکی، 1387):

$$n = \frac{N \times (Z_{\alpha/2})^2 \times p (p-1)}{(1)}$$

در همین راستا، مقادیر ذیل در رابطه

$$N=26, Z_{\alpha/2}=1/96, P=0/05, \delta=0/1$$

بر اساس معادله 1 در سطح خطاي 0/1 براي 260 مورد آماري ، بايد حدود 70 (دقیقاً 70/33) مورد نمونه گيري صورت پذيرد . از آن جا که در اين بررسي، تمام اعضاي جامعه آماري از يك شانس برخوردار هستند و به دليل در دسترس بودن اطلاعات به دليل نوع و مکان اشتغال پژوهشگر، روش به کار رفته جهت نمونه گيري در تحقيق حاضر ، نمونه برداري احتمالي از نوع تصادفي ساده " بدون جاگزيني" مي باشد.

5-2- روش جمع آوري اطلاعات

جهت جمع آوري اطلاعات از دو روش جمع آوري داده هاي مندرج در گزارش هاي مالي شرکت ها در بورس اوراق بهادار براي شاخص هاي عملکرد مالي و پرسشنامه جهت سنجش درجه سياسي بودن مديران ارشد مالي، استفاده شد. پرسشنامه مذکور توسط بايرنز¹⁴ طراحي شده است که ضمن تغييرات جزئي در جهت بالا بردن دقت کار، به صورت پنج گزينه اي طيف ليکرت توزيع گرديد. اين پرسشنامه مشتمل بر دو بخش بوده که قسمت اول اطلاعات عمومي پاسخگو و بخش دوم شامل 10 پرسش است که از طيف خيلي کم شروع شده و به خيلي زياد ختم مي شود. هر فرد در هر سوال مي تواند تنها يك گزينه را پاسخ دهد و متناسب با انتخاب گزينه، هر فرد براي هر سوال، مي تواند به ترتيب امتيازي بين 1 الي 5 دريافت نمايد که در مجموع امتياز نامبرده در بازه 10 الي 50 قرار خواهد گرفت. چنانچه نمره شخصي بين 30 الي 50 باشد، درجه سياسي بودن آن فرد بالا و در صورتي که بين 10 الي 30 باشد درجه سياسي بودن او پايين خواهد بود¹⁵. در جهت توزيع پرسشنامه فوق از دو روش حضوري و اينترنتي استفاده شد.

در اين بررسي از روايي محتوايي استفاده شده است. از آن جا که پرسشنامه تحقيق به صورت استاندارد، توسط صاحب نظران مديريت تدوين شده و در گذشته مورد استفاده قرار گرفته است و از سوي ديگر به تاييد چند تن از اساتيد از لحاظ محتوا رسیده است، مي توان روايي تحقيق را بالا دانست . همچنين در راستاي سنجش اعتبار، از آلفاي کرونباخ به دست آمده براي رفتار سياسي مديران ارشد مالي براي 10 پرسش و براي 33 نفر که معادل 0/910 است، استفاده شد. از آن جا که عدد حاصله از عدد 0/7 بزرگتر است، مي توان بيان داشت، پرسشنامه هاي تحقيق از اعتبار بالاي برخوردارند. البته به دليل استاندارد بودن پرسشنامه پژوهش ، انتظار آن دور از ذهن نبود.

1. J.F. Byrnes

2. از آن جا که هر فرد براي هر سوال حداکثر 5 امتياز و حداقل 1 امتياز دريافت مي کند و با توجه به تعداد سوالات که 10 مورد است، از اينرو حداکثر و حداقل امتيازات 50 و 30 خواهد بود. همچنين ميانه گين پاسخگويي $= 30 = (10+50) / 2$ است و کساني که زير 30 امتياز کسب کنند درجه پايين و اشخاصي که بالاتر از آن امتياز آورند، درجه سياسي بالاي خواهند داشت.

5-3- فرضیات پژوهش

فرضیه های پژوهش حاضر، بر اساس ماهیت به دو دسته رابطه ای و علی تقسیم بندی گردیده است:

فرضیه های رابطه ای

1. بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی با نسبت بازده سرمایه گذاری، رابطه معنی دار وجود دارد.
2. بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی با نسبت بازده نقدی، رابطه معنی دار وجود دارد.
3. بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی با نسبت قیمت به سود هر سهم، رابطه معنی دار وجود دارد.
4. بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی با نسبت عایدی هر سهم، رابطه معنی دار وجود دارد.
5. بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی با نسبت بازده فروش، رابطه معنی دار وجود دارد.

فرضیه های علی

1. درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی بر نسبت بازده سرمایه گذاری، موثر است.
2. درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی بر نسبت بازده نقدی ، موثر است.
3. درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی بر نسبت قیمت به سود هر سهم، موثر است.
4. درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی بر نسبت عایدی هر سهم ، موثر است.
5. درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی بر نسبت بازده فروش ، موثر است.

5-4- تجزیه و تحلیل اطلاعات

از آن جا که در این پژوهش درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی از جمع امتیازات پاسخ های مدیران مالی به پرسشنامه حاصل گردیده است و متغیر های شاخص عملکرد نیز دارای مبلغ مشخص بوده، بنابراین این دو متغیر دارای مقیاس فاصله ای هستند ، پس روش مناسب برای فرضیه های اصلی همبستگی پیرسون است . همچنین جهت بررسی تأثیر پذیری متغیرهای وابسته از متغیر مستقل در پوشش فرضیه های علی تحقیق ، از روش رگرسیون ساده خطی استفاده شده است.

6- نتایج پژوهش

برای آزمون فرضیه های رابطه ای سطح مردودی به میزان 0/05 در نظر گرفته شده است. فرضیه های آماری به صورت H_0 ، H_1 طراحی شده اند و برای هر یک از فرضیه های تحقیق آزمون فرض آماری به صورت زیر طراحی شده است:

$$P \begin{cases} : H_0 \rho = 0 \\ : H_1 \rho \neq 0 \end{cases}$$

جدول شماره 1 خلاصه نتایج آزمون فرضیه های رابطه ای را نشان می دهد.

جدول 1- خلاصه نتایج فرضیه های رابطه ای

نتیجه آزمون فرضیه	سطح معناداری	مقدار همبستگی	فرضیه
تأیید	0/00	0/470	بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد با نسبت بازده فروش، رابطه معنی دار وجود دارد.
تأیید	0/025	0/268	بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد با نسبت عایدی هر سهم، رابطه معنی دار وجود دارد.
عدم تأیید	0/187	0/160	بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد با نسبت قیمت به سود هر سهم، رابطه معنی دار وجود دارد.
عدم تأیید	0/137	0/180	بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد با نسبت بازده سرمایه گذاری، رابطه معنی دار وجود دارد.
عدم تأیید	0/055	0/230	بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد با نسبت بازده نقدی، رابطه معنی دار وجود دارد.

* منبع: یافته های پژوهشگر

بر اساس نتایج مندرج در جدول شماره 1، می توان گفت تنها بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد با نسبت بازده فروش رابطه مثبت نسبتاً قوی و بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی با نسبت عایدی هر سهم رابطه مثبت نسبتاً ضعیف وجود دارد. برای بررسی فرضیه های علی به روش رگرسیون می بایست مجموعه پیش فرض هایی نظیر نرمال بودن متغیرها و عدم همبستگی بین آن ها مورد ارزیابی قرار گیرد¹⁶. در صورتی که یکی از پیش فرض ها برقرار نباشد بر اساس اصول آمار، باید لگاریتم داده ها در نظر گرفته شده و سپس از آماره رگرسیون خطی تک متغیره استفاده خواهد شد.

جهت این بررسی، از آزمون کولوموگروف - اسمیرنوف (KS) با کمک نرم افزار SPSS شماره 15 استفاده می شود. در صورتی که سطح معنی داری از 0/05 بزرگتر باشد، متغیر وابسته دارای توزیع نرمال است (آذر و مومنی، 1384).

همچنین برای آزمون فرضیه های علی سطح مردودی مانند فرضیه های رابطه ای به میزان 0/05 در نظر گرفته شده است.

فرضیه علی اول

در جدول شماره 2 پیش فرض های فرضیه علی اول مورد بررسی قرار گرفته است:

جدول 2- خلاصه بررسی پیش فرض های فرضیه علی اول

پیش فرض ها	ملاک آزمون	مقدار	نتیجه
توزیع خطاها باید توزیع	رسم نمودار هیستوگرام	-	تقریباً توزیع نرمال است

1. برای اطلاعات بیشتر درباره پیش فرض ها به منبع زیر رجوع شود: هومن، ح.، (1374)، استنباط آماری در پژوهش رفتاری، نشر پارسا، تهران.

			نرمال باشد.
چون بین 1/5 و 2/5 نیست پس همبستگی بین خطاها وجود دارد ¹ .	1/423	آزمون دوربین-واتسون	بین خطاهای مدل، همبستگی وجود نداشته باشد.
چون 0/006 > 0/05 پس، فرض نرمال بودن متغیر وابسته رد می شود ¹⁷ .	0/006	آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (KS)	متغیر وابسته دارای توزیع نرمال باشد.
چون هر پنج شاخص وضعیت، برای متغیرهای وابسته کمتر از 15 هستند، همبستگی وجود ندارد.	-2/704 -3/303 -3/975 -4/894 6/04	خروجی شاخص وضعیت ¹⁸ از مجموعه خروجی های رگرسیون	بین متغیرهای مستقل همبستگی وجود نداشته باشد.

* منبع: یافته های پژوهشگر

بر اساس جدول 2، پس از بررسی پیش فرض ها، می توان گفت بجز عدم همبستگی خطاها (آزمون دوربین ن - واتسون) و نرمال بودن متغیر وابسته یعنی نسبت بازده فروش (آزمون کولموگروف-اسمیرنوف)، در این فرضیه دو پیش فرض دیگر برقرار است. لذا برای استفاده از رگرسیون خطی و رفع این مشکل می توان از لگاریتم داده ها به جای داده های اصلی، استفاده کرد. جدول شماره 3 خلاصه ای از محاسبه رگرسیون خطی این فرضیه را نشان می دهد.

جدول 3- محاسبه سطح معنا داری فرضیه علی اول

سطح معناداری	ضرایب استاندارد شده Beta	ضرایب استاندارد نشده B
0/001	0/399	11/898 (مقدرا ثابت)
		11/439 (امتیاز پاسخگویی)

* منبع: یافته های پژوهشگر

از آن جا که سطح معنی داری برای فرضیه فوق برابر 0/001 بوده، می توان فرض H1 را پذیرفت و H0 را رد کرد که این به منزله تأثیر پذیری متغیر وابسته (نسبت بازده فروش) از متغیر مستقل (درجه سیاسی بودن مدیران) است. همچنین با توجه به ضرایب استاندارد نشده B معادله رگرسیون خطی را می توان به صورت معادله 2 نوشت:

$$y = 11/898 + 11/439 \ln x \quad (2)$$

در معادله 1¹⁹ x مبین بازده فروش و y نشان دهنده درجه سیاسی

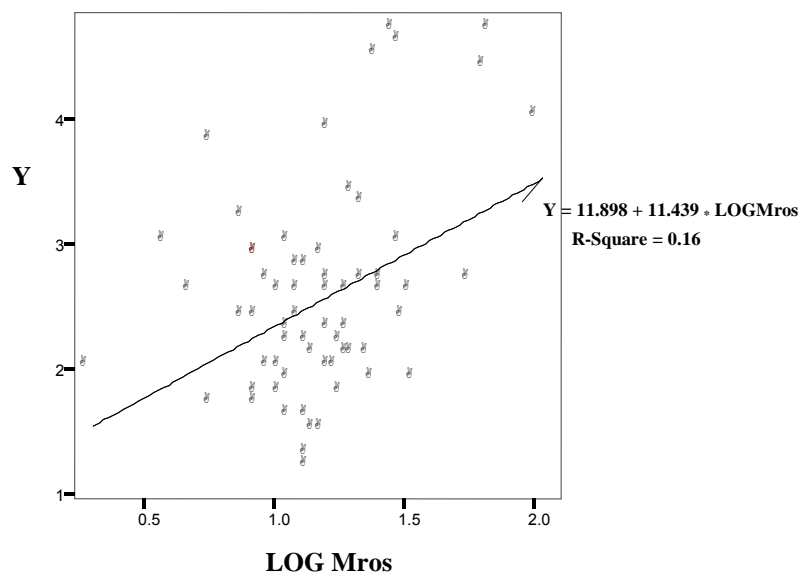
1. بنابراین باید از لگاریتم داده ها استفاده شود. بر همین اساس از لگاریتم در مبنای 10 استفاده شده است.

2. Condition Index

1. در معادلات رگرسیون که از لگاریتم داده ها استفاده می شود، معادله خط بصورت $y = a + b \ln x$ خواهد بود.

است. نمودار ذیل نشان دهنده پراکنش و معادله پژوهش است . با توجه به مقدار ضرایب استاندارد شده **Beta** به ازای يك واحد تغییر در متغیر مستقل ، متغیر وابسته $0/399$ واحد تغییر خواهد کرد (هومن، 1374؛ 1376) .

نمودار 1- پراکنش متغیرها و معادله پژوهش

* منبع: یافته های پژوهشگر

فرضیه علی دوم

در جدول شماره 4 پیش فرض های فرضیه علی دوم مورد بررسی قرار گرفته است:

در جدول 4، به جز عدم همبستگی خطاها (آزمون دوربین - واتسون) و نرمال بودن متغیر وابسته یعنی نسبت عایدی هر سهم (آزمون کولموگروف- اسمیرنوف)، در این فرضیه دو پیش فرض دیگر برقرار است. برای استفاده از رگرسیون خطی و رفع این مشکل می توان از لگاریتم داده ها به جای داده های اصلی ، استفاده کرد (دلاور، 1380). جدول شماره 5 بیانگر نتایج آزمون فرضیه است.

جدول 4- خلاصه بررسی پیش فرض های فرضیه علی دوم

پیش فرض ها	ملاك آزمون	مقدار	نتیجه
توزیع خطاها باید توزیع نرمال باشد.	رسم نمودار هیستوگرام	-	تقریباً توزیع نرمال است
بین خطاهای مدل همبستگی وجود نداشته باشد.	آزمون دوربین-واتسون	1/101	چون بین 1/5 و 2/5 نیست پس همبستگی بین خطاها وجود دارد.
متغیر وابسته دارای توزیع نرمال باشد.	آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (KS)	0/034	چون $0/034 > 0/05$ پس، فرض نرمال بودن متغیر وابسته رد می شود.
بین متغیرهای مستقل همبستگی وجود نداشته باشد.	خروجی شاخص وضعیت از مجموعه خروجی های رگرسیون	-2/704 -3/303 -3/975 -4/894 6/04	چون هر پنج شاخص وضعیت، برای متغیرهای وابسته کمتر از 15 هستند، همبستگی وجود ندارد.

* منبع: یافته های پژوهشگر

جدول 5- محاسبه سطح معنا داری فرضیه علی دوم

ضرایب استاندارد نشده B	ضرایب استاندارد شده Beta	سطح معنا داری
2/555 (مقدار ثابت)	0/154	0/222
0/007 (امتیاز پاسخگویی)		

* منبع: یافته های پژوهشگر

در جدول شماره 5 از آن جا که سطح معنی داری برای فرضیه فوق برابر 0/222 بوده و از 0/05 بزرگتر است می توان فرض H_0 را پذیرفت و H_1 را رد کرد که این به منزله تأثیر ناپذیری متغیر وابسته (نسبت عایدی هر سهم) از متغیر مستقل (درجه سیاسی بودن مدیران) است. همچنین با توجه به عدم ارتباط، استخراج معادله خطی رگرسیون بی معنی بوده و از آن صرف نظر شده است.

فرضیه علی سوم

در جدول شماره 6 پیش فرض های فرضیه علی سوم مورد بررسی قرار گرفته است:

جدول 6- خلاصه بررسی پیش فرض های فرضیه علی سوم

پیش فرض ها	ملاك آزمون	مقدار	نتیجه
توزیع خطاها باید توزیع نرمال باشد.	رسم نمودار هیستوگرام	-	تقریباً توزیع نرمال است
بین خطاهای مدل، همبستگی وجود نداشته باشد.	آزمون دوربین-واتسون	1/930	چون بین 1/5 و 2/5 است پس همبستگی بین خطاها وجود ندارد
متغیر وابسته دارای توزیع نرمال باشد.	آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (KS)	0/014	چون $0/014 > 0/05$ پس، فرض نرمال بودن متغیر وابسته رد می شود.

چون هر پنج شاخص وضعیت، برای متغیر های وابسته کمتر از 15 هستند، همبستگی وجود ندارد.	-2/704 -3/975-3/303 6/04 -4/894	خروجی شاخص وضعیت از مجموعه خروجی های رگرسیون	بین متغیر های مستقل همبستگی وجود نداشته باشد.
--	---------------------------------------	--	---

* منبع: یافته های پژوهشگر

همان گونه که در جدول 6 ملاحظه می شود، نتایج نشان می دهد تمام پیش فرض ها برقرار است و تنها متغیر وابسته در این فرضیه یعنی قیمت به سود هر سهم نرمال نیست. بنابراین در این بررسی از لگاریتم داده ها به جای داده های اصلی برای رفع این معزل و استفاده از رگرسیون استفاده می شود. نتایج در جدول شماره 7 ارایه شده است.

جدول 7- محاسبه سطح معناداری فرضیه علی سوم

سطح معناداری	ضرایب استاندارد شده Beta	ضرایب استاندارد نشده B
0/665	0/054	24/133 (مقدرا ثابت)
		1/896 (امتیاز پاسخگویی)

* منبع: یافته های پژوهشگر

از آن جا که سطح معنی داری برای فرضیه فوق برابر 0/665 بوده و از 0/05 بزرگتر است می توان فرض H_0 را پذیرفت و H_1 را رد کرد که این به منزله تأثیر ناپذیری متغیر وابسته (قیمت به سود هر سهم) از متغیر مستقل (درجه سیاسی بودن مدیران) است. در این جا نیز با توجه به عدم ارتباط، استخراج معادله خطی رگرسیون بی معنی بوده و از آن صرف نظر شده است.

فرضیه علی چهارم

در جدول شماره 8 پیش فرض های فرضیه علی چهارم مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول 8- خلاصه بررسی پیش فرض های فرضیه علی چهارم

نتیجه	مقدار	ملاک آزمون	پیش فرض ها
تقریباً توزیع نرمال است	-	رسم نمودار هیستوگرام	توزیع خطاها باید توزیع نرمال باشد.
چون بین 1/5 و 2/5 است پس همبستگی بین خطاها وجود ندارد	1/502	آزمون دوربین-واتسون	بین خطاهای مدل همبستگی وجود نداشته باشد.
چون $0/418 < 0/05$ پس، فرض نرمال بودن متغیر وابسته قبول می شود.	0/418	آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (KS)	متغیر وابسته دارای توزیع نرمال باشد.
چون هر پنج شاخص وضعیت، برای متغیر های وابسته کمتر از 15 هستند، همبستگی وجود ندارد.	-2/704 -3/975-3/303 6/04 -4/894	خروجی شاخص وضعیت از مجموعه خروجی های رگرسیون	بین متغیر های مستقل همبستگی وجود نداشته باشد.

* منبع: یافته های پژوهشگر

بر اساس اطلاعات جدول 8، تمام پیش فرض ها برقرار است و نیازی به استفاده از لگاریتم داده نمی باشد. پس خواهیم داشت:

جدول 9- محاسبه سطح معنا داری فرضیه علی چهارم

سطح معنا داری	ضرایب استاندارد شده Beta	ضرایب استاندارد نشده B
		0/069 (مقدرا ثابت)
0/137	0/180	0/002 (امتیاز پاسخگویی)

* منبع: یافته های پژوهشگر

بر اساس جدول 9 از آن جا که سطح معنی داری برای فرضیه فوق برابر 0/137 بوده و از 0/05 بزرگتر است، می توان فرض H_0 را پذیرفت و H_1 را رد نمود. که این به منزله تأثیر ناپذیری متغیر وابسته (نسبت بازده سرمایه گذاری) از متغیر مستقل (درجه سیاسی بودن مدیران) است. در این جا نیز با توجه به عدم ارتباط، استخراج معادله خطی رگرسیون بی معنی است و ضرورتی ندارد.

فرضیه علی پنجم

در جدول 10 - پیش فرض های فرضیه علی پنجم مورد بررسی قرار گرفته است:

جدول شماره 10- خلاصه بررسی پیش فرض های فرضیه علی پنجم

نتیجه	مقدار	ملاک آزمون	پیش فرض ها
تقریباً توزیع نرمال است	-	رسم نمودار هیستوگرام	توزیع خطاها باید توزیع نرمال باشد.
چون بین 1/5 و 2/5 است پس همبستگی بین خطاها وجود ندارد	1/730	آزمون دو رین-وانسون	بین خطاهای مدل همبستگی وجود نداشته باشد.
چون $0/191 < 0/05$ پس، فرض نرمال بودن متغیر وابسته قبول می شود.	0/191	آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (KS)	متغیر وابسته دارای توزیع نرمال باشد.
چون هر پنج شاخص وضعیت، برای متغیر های وابسته کمتر از 15 هستند، همبستگی وجود ندارد.	-2/704 -3/303 -3/975 -4/894 6/04	خروجی شاخص وضعیت از مجموعه خروجی های رگرسیون	بین متغیر های مستقل همبستگی وجود نداشته باشد.

* منبع: یافته های پژوهشگر

بر اساس نتایج حاصله تمام پیش فرض ها برقرار است و نیازی به استفاده از لگاریتم داده نمی باشد. نتایج در جدول شماره 11 ارائه شده است.

جدول 11- محاسبه سطح معنا داری فرضیه علی پنجم

سطح معنا داری	ضرایب استاندارد شده Beta	ضرایب استاندارد نشده B
		0/033 (مقدرا ثابت)
0/055	0/230	0/004 (امتیاز پاسخگویی)

* منبع: یافته های پژوهشگر

از آن جا که سطح معنی داری بر ای فرضیه پنجم برابر 0/055 بوده و از 0/05 بزرگتر است، می توان فرض H_0 را پذیرفت و H_1 را رد نمود که این به معنی تأثیر ناپذیری متغیر وابسته (نسبت بازده نقدی) از متغیر مستقل (درجه سیاسی بودن مدیران) است. در این جا نیز با توجه به عدم ارتباط ، استخراج معادله خط ی رگرسیون بی معنی است و ضرورتی ندارد.

7- بحث و نتیجه گیری

از بین شاخص های مختلف ارزیابی عملکرد سنتی نظیر نسبت بازده فروش، نسبت عایدی هر سهم ، نسبت قیمت به سود هر سهم ، نسبت بازده سرمایه گذاری و نسبت بازده سرمایه گذاری ، تنها دو شاخص نسبت بازده فروش و نسبت عایدی هر سهم با درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی رابطه داشتند . این نتیجه دور از ذهن نیست زیرا نسبت عایدی هر سهم شاخصی است که شرکت ها می توانند بر آن تأثیر گذارند و به صورت سنتی این شاخص بسیار برای گروه های ذی نفع، استفاده کنندگان برون سازمانی و بالاخص سهام داران دارای اهمیت است. گروه های دیگر نظیر اعتبار دهندگان ، تحلیل گران مالی و سایر فعالان بازار نیز به این شاخص اهمیت می دهند . از این رو مدیران سیاسی سعی می کنند بر این شاخص تأثیر گذاشته و آن را بهبود بخشند. از سوی دیگر فروش شرکت نیز شاخصی است که حقوق و مزایا و پاداش پایان سال مدیران ارشد مالی بر اساس آن تخصیص می یابد، از اینرو علاقه به بهبود فروش و در نتیجه افزایش نسبت بازده فروش نیز، پیش بینی می شد. بین درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی و سایر شاخص های ارزیابی عملکرد تحت بررسی، رابطه ای معنی دار، یافت نشد. این نتیجه منطقی است زیرا نسبت P/E ، گرچه یک نسبت با اهمیت از نظر ذینفعان درون و برون سازمانی است اما قیمت عاملی است که بازار آن را تعیین می کند؛ نه مدیران ارشد مالی شرکت ها. لذا تأثیر گذاری مدیران بر این نسبت اندک خواهد بود. خصوصاً در بازارهای کارایی سرمایه ، بازار در مورد قیمت سهام شرکت کمتر اشتباه می کند و مدیران سیاسی کمتر قادر خواهند بود با دادن علائم غلط بازار را گمراه کنند. نکته دارای اهمیت این جاست که علیرغم ضعیف بودن کارایی بازار سرمایه ایران، این نسبت در این بازار نیز رابطه معنی داری با درجه سیاسی بودن مدیران مالی ارشد نداشته و آن ها نمی توانند روی قیمت بازار تأثیر معنی داری گذارند . نسبت بازده نقدی نیز از درجه سیاسی بودن مدیران مالی تبعیت نمی کند . دلیل آن نیز روشن است زیرا این نسبت بر مبنای اقلام نقدی محاسبه می گردد و اقلام حسابداری تعهدی که امکان تغییر و دستکاری آن توسط مدیران وجود دارد، در این نسبت لحاظ نمی گردند . بنابراین مدیران ارشد مالی توانایی محدودی در نتیجه دادن این نسبت متناسب با مقاصد خود، خواهند داشت.

در مورد فرضیه های علی نیز نسبت بازده فروش از درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی تأثیر می پذیرد . در مورد نسبت بازده

فروش حدود 40٪ تغییرات نسبت فوق توسط درجه سیاسی بودن مدیران ارشد قابل تبیین می باشد که نسبتاً درصد بالایی است. شاید علت این امر را بتوان به رابطه بین مزایای مدیران ارشد با فروش شرکت مربوط دانست. سایر نسبت های ارزیابی عملکرد یعنی نسبت عایدی هر سهم، نسبت قیمت به سود هر سهم، و نسبت بازده سرمایه گذاری تحت تأثیر درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی قرار ندارند. نکته دارای اهمیت این است که نسبت عایدی هر سهم دارای رابطه معنی دار با درجه سیاسی بودن مدیران است. اما این رابطه از نوع علی نیست. بدین معنا که این نسبت با درجه سیاسی بودن مدیر تغییر می کند؛ اما درجه سیاسی بودن مدیران ارشد مالی علت این تغییر نیست. بنابراین این نتیجه گیری زمینه پژوهش های آتی را فراهم می سازد تا دلیل تغییر و رابطه این دو متغیر مشخص گردد.

8- پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی

بر اساس نتایج این تحقیق، پیشنهادات زیر قابل طرح است:

- 1) بررسی ارتباط ادراکات اخلاقی مدیران و یا میزان تعهد کاری آنان با شاخص های عملکرد مالی همچون EPS، ROI، P/E، ROI نقدی و ROS.
- 2) هر یک از شاخص های عملکرد EPS، ROI، P/E، ROI نقدی و ROS در شرکت های فعال و غیر فعال در بورس اوراق بهادار تهران به صورت تطبیقی مقایسه شود.
- 3) شرکت های تحت پوشش این پژوهش شرکت های تولیدی بوده است، پیشنهاد می گردد شرکت های غیر تولیدی مانند شرکت های بازرگانی، خدماتی نیز مورد ارزیابی قرار گرفته و نتایج آن با شرکت های تولیدی مقایسه شود.
- 4) شاخص های ارزیابی عملکرد در این پژوهش مجموعه شاخص های سنتی بوده است، پیشنهاد می شود پژوهشی مشابه برای شاخص های مدرن ارزیابی عملکرد نظیر ارزش افزوده اقتصادی نیز صورت پذیرد.

منابع

- آذر، عادل و منصور مومنی، (1384)، آمار و کاربرد آن در مدیریت، انتشارات سمت، تهران.
- برزیده، نیما، (1383)، "رابطه بین رویکردهای مختلف در اندازه گیری عملکرد مالی شرکت های صنعتی وسایل حمل و نقل پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم اقتصادی.
- حقیقی، محمدعلی، اعظم رحیمی نیک، بهاء الدین برهانی، و جواد ممی زاده، و مینا علیپور، (1386)، "مدیریت رفتار سازمانی"، انتشارات ترمه، تهران.
- خاکی، غلامرضا، (1387)، "روش تحقیق با رویکردی بر پایان نامه نویسی"، انتشارات بازتاب، تهران.
- رضائیان، علی، (1383)، "مدیریت رفتار سیاسی در سازمان"، چاپ دوم، انتشارات سمت، تهران.
- دلاور، علی، (1380)، "روش های تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی"، انتشارات پیام نور، تهران.
- غفاری، نرگس، (1384)، "بررسی اثرات و رابطه تعادلی بلند مدت نرخ ارز و تورم بر شاخص های مالی و صنعت در بازار بورس اوراق بهادار تهران (1382-1386)"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی.
- نصراصفهانی، علی، (1381)، "رویکرد در رفتار سازمانی روانشناسی مدیریت"، چاپ سوم، نشر دانشگاهی اصفهان، اصفهان.
- واشقانی، امیر، (1378)، "ارتباط عوامل موثر بر رفتارهای سیاسی با توانمندی کارکنان وزارت کشور بر اساس نظر رابینز"، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد.
- هومن، حیدر علی، (1374)، "استنباط آماری در پژوهش رفتاری"، نشر پارسا، تهران.
- هومن، حیدر علی، (1376)، "شناخت روش علمی در علوم رفتاری (پایه های پژوهش)"، نشر پارسا، تهران.
- یاوری، علی، (1386)، "ارزیابی مقایسه عملکرد بانک های تجاری دولتی ایران با شاخص های مالی ارشد و سودآوری و شاخص کارایی (مدل اندرسون پیترسون)"، پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه عالی بانکداری مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

Alasadi, Rami and Ahmed Abdelrahim,(2008)," Analysis of Small Business Performance in Syria',Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues ", Volume 1,Issue1, 50 – 62.

Blickle, Gerhard, Kramer, Jochen, Zettler, Ingo, Tassilo, Momm, James K. Summers, Munyon, Timothy P., Gerald R. Ferris,(2009), " Job Demands as a Moderator of the Political Skill-job Performance Relationship", Career Development International, Volume,14,Issue,4, 333 – 350.

Blickle, Gerhard, Wendel, Stephanie and Gerald R. Ferris,(2010), " Political Skill as Moderator of Personality – Job Performance Relationships in Socioanalytic Theory: Test of the Getting ahead Motive in Automobile Sales ", Journal of Vocational Behavior,Volume 76, Issue 2, 326-335.

Ernest, P.& Whinney,R., (2004), Proposal For Monitoring The Performance of Electric OF Utilities By Word Bank Technical, Paper.NO,85. 4.

James,G., (2003), " The Foundation of Economic Value Added ", Journal Wiley Pub,No.123.41.

Vecchio, R.P.,& Appelbaum,S.H.,(2001)," Managing Organizational Behavior: a Canadian Perspective, Harcourt Brace &Company". Canada, 21.